

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME
KOMİSYONU

AVRUPA'DA YÜKSELEN İRKÇILIK
VE İSLAMOFOBİ İNCELEME VE
ARAŞTIRMA

ALT KOMİSYONU

TUTANAKLARI

2 Mart 2023 Perşembe

Konu

- Alt Komisyon Raporu

2 Mart 2023 Perşembe
BİRİNCİ OTURUM
Açılma Saati: 10.38
BAŞKAN: Hakan ÇAVUŞOĞLU (Bursa)

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Komisyonumuzun değerli üyeleri, saygıdeğer basın mensupları, kıymetli katılımcılar; yeterli çoğunluğumuz vardır. Bu vesileyle toplantıyı açıyorum.

Öncelikle herkese hayırlı sabahlar diliyorum, toplantımız da hayırlara vesile olsun.

Tabii, geçtiğimiz günlerde, 6 Şubat günü ülkemizin büyük bir bölümünü etkileyen, 10 ilimizi kapsayan, aynı gün 2 kez yüksek şiddetli olmak üzere asrın ötesinde, asırların felaketi olarak nitelendirebileceğimiz bir afeti yaşadık. Çok sayıda insanımız hayatını kaybetti, yaralananlarımız var. Ben vefat edenlere Rabb'imden rahmet niyaz ediyorum, yaralılara acil şifa temenni ediyorum. Rabb'im bir kez daha aynı acıları bizlere yaşatmasın.

Milletçe herkesin tek yürek olduğu; birlik, beraberlik ve dayanışma içerisinde bölgeye âdeta aktığı, akın ettiği; herkesin bir ucundan tutmak için çaba sarf ettiği, gönülden bir iştiaqla bunu yaptığını gördük. Bu da milletimizin ne denli güçlü, birlik ruhu içerisinde hareket ettiğini bir kez daha bize gösterdi. Allah hepimize güç kuvvet versin bu vesileyle.

Değerli arkadaşlar, Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu bünyesinde kurulu Avrupa'da Yükselen İrkçılık ve İslamofobi İnceleme ve Araştırma Alt Komisyonunun 4'üncü Toplantısı'nı açıyorum.

Komisyonumuzun değerli üyeleri, bugün Alt Komisyon raporunu görüşmek üzere toplanmış bulunuyoruz. Gündemimize geçmeden önce Alt Komisyonumuzun çalışmaları ve raporu hakkında sizlere bilgi vermek istiyorum. Tabii, bu bir alt komisyon toplantımızdır, raporumuz burada müzakere edildikten sonra üst komisyonda yeniden müzakere edilecek ve oylanacaktır. O bakımdan burada özet bir içerikle bahsedeceğim ama asıl sunumumuzu inşallah üst komisyondaki müzakereler esnasında gerçekleştirmeyi düşünüyorum.

Bizler insan haklarını siyasetüstü bir mevzu olarak gören ve bu bağlamda hem vatandaşlarımızın hem de dindaşlarımızın Avrupa'da her gün yaşadıkları sorunlara bigâne kalamayan İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, Avrupa'da yükselen ırkçılık ve İslamofobi sorununu incelemek amacıyla bir alt komisyon kurulması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Alt komisyon, tüm siyasi partilerden milletvekillerimizin oy birliğiyle kurulmuş olup çalışmalarını da aynı şekilde büyük bir özveri ve uyum içerisinde gerçekleştirmiştir. Alt Komisyonumuz çalışmalarında ırkçılık ve daha çok da ırkçılığın yeni bir türü olarak kabul edilen kültürel ırkçılık ve bunun tezahürü olan İslamofobi üzerinde yoğunlaşmıştır. Alt Komisyon, çalışmalarını hem teorik hem de yerinde incelemeler yapmak suretiyle pratik boyutta gerçekleştirmiştir. Yerinde incelemeler kapsamında Alt Komisyon olarak Fransa, Almanya, Hollanda ve İngiltere'de inceleme ziyaretleri gerçekleştirmiştir.

İrkçılık her ne kadar insanları mensup oldukları ırk özelliklerine göre ayırıştırma esasına dayalı olsa da zamanla ırkçılığın farklı türleri ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, son zamanlarda kültürel ırkçılık ırkçılığın yeni bir türü olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel ırkçılık, azınlıktaki grubun veya yabancıların alışkanlıklarının, inançlarının, davranışlarının ve değerlerinin kültürel olarak aşağıda olduğu varsayımına dayanmaktadır. Dinin, bir toplumun en önemli kültürel unsurlarından biri olması nedeniyle İslamofobi din temelli kültürel ırkçılığın bir türü ve en yaygın biçimi olarak ortaya çıkmaktadır. İslamofobi son zamanlarda gündemi sıklıkla meşgul eden ve toplumların her kesimi

tarafından bir şekilde aşına olunan bir kavramdır. İslam İşbirliği Teşkilatının 2014 tarihli raporunda da belirtildiği üzere İslamofobiye en kısa biçimde Müslümanlara ve İslam'a karşı temelsiz korku, güvensizlik ve nefretten kaynaklanan yeni bir ırkçılık ve yabancı düşmanlığı olarak tanımlamak mümkündür. Burada İslamofobi terimini tercih etmemizin nedenini de kısaca ifade etmek isterim. İslamofobinin bütün dillerde ortak bir anlam taşıması ve her dilde artık bu kavramın kullanılması, bu kavramı tercih etmemizde etkili olmuştur. Bu kavram yerine örneğin "İslam düşmanlığı" kavramı tercih edilmiş olsaydı her dilde farklı anlamlar taşıyabilme ihtimali söz konusu olabileceğinden bu yönde bir tercihte bulunulmamıştır. İslamofobi terim olarak çok eski bir geçmişe sahip olmamakla birlikte ifade ettiği karşıtlık ve düşmanlık Avrupa'da bir düşünce ve davranış biçimi olarak İslam'ın doğuşuna kadar götürülebilir, başka bir deyişle İslamofobi aslında tarih boyunca Batı'da var olan İslam ve Müslüman karşıtlığı ve düşmanlığının ifadesi olarak yakın tarihte kullanıma sokulan nevezuhur bir kavramdır. İslam'ın erken dönemlerine kadar götürülebilecek olan İslamofobinin çok çeşitli nedenleri vardır. Bu nedenlerden bir kısmı İslam'dan ve Müslümanların kendisinden kaynaklanmayan ve esasen İslam'ın yanlış anlatılmasından ve anlaşılmasından kaynaklanan Batı'ya ilişkin nedenlerdir. İkinci kısmı ise bizzat Müslümanların kendisinden kaynaklanan nedenlerden oluşmaktadır.

Batı'ya ilişkin nedenleri kısaca; tarihsel ve düşünsel nedenler, ekonomik nedenler, medya ve siyasetten kaynaklanan nedenler, Batı'da Müslüman görünürlüğünün artması, soğuk savaşın sona ermesi ve siyasi nedenlerle yeni "öteki" oluşturma ihtiyacı, 11 Eylül saldırıları, tek tipleştirme ve Avrupa'nın yaşadığı dinî kimlik krizi şeklinde sıralamak mümkündür. Müslümanların kendisinden kaynaklanan nedenleri de kısaca; düşünsel temeller, Orta Doğu'da yaşanan istikrarsızlıklar, Avrupa'da yaşayan Müslümanların yaşadıkları topluma uyum sağlayamamaları, Avrupa'da yaşayan Müslümanların ve yabancıların birlik olamamaları ve bazı örgütler tarafından gerçekleştirilen eylemler şeklinde sıralamak mümkündür.

Avrupa'da son zamanlarda gittikçe yaygınlaşan ve hayatın her alanında karşılaşılan ırkçılık ve İslamofobi, ivedi tedbirler alınması gereken kimi sonuçları da beraberinde getirmektedir. Avrupa'da yükselen ırkçılık ve İslamofobinin ilk ve belki de en önemli sonucu Avrupa'nın toplumsal barışının bozulmasıdır. Toplumsal barışın bozulması yabancılar ve Müslümanlara karşı ön yargıyı, ayrımcılığı, ötekileştirmeyi, dışlamayı, çoğulcu yaklaşmamayı, yabancılaştırmayı, kin gütmeyi, saldırganlığı, şiddeti ve düşmanlığı beraberinde getirmektedir.

Diğer taraftan, ırkçılık ve İslamofobinin Avrupa'da giderek yaygınlaşması, resmî kurumlarda yabancılarla ve Müslümanlara karşı ayrımcılığı ve kötü muameleyi beraberinde getirmekte ve bu ayrımcılık gittikçe kurumsallaşmaktadır. Kurumsal ırkçılık, belirli bir kurumsal düzen içerisinde uygulandığından genellikle bireysel ırkçılık kadar açık değildir, daha sinsidir.

Birtakım terör eylemlerinin faillerinin kendilerini Müslüman olarak tanımlaması, bunun da bazı kesimler tarafından İslam karşıtlığının meşrulaştırılması amacıyla kullanılmasına ve eylemlerin kişilerden ziyade İslam'a isnat edilmesine fırsat tanımaktadır. Bunun en bariz kavramsallaştırmasını da "İslami terörizm" olarak görüyoruz zaten. Bugün Batı'da birçok yerde, özellikle medya dilinde ve siyasi elitlerde "İslami terörizm" kavramı bu denli yaygınlaşmış bir kavramdır ve burada büyük bir hata, haksızlık yapılmaktadır. Çünkü suçları kişinin etnik ya da dinî kimliğinden bağımsız olarak değerlendirmek, her etnik kimliğe ya da dinî inanca sahip insanın suç işlemeyeceğine ilişkin bir garantisi olamayacağı gibi her dinî kimlik ve inanç sahiplerinin de suç işlemiş olması muhtemeldir. Bu bakımdan, eğer kişi Müslüman ise işlenen fiilin "İslami terörizm" olarak kavramsallaştırılması aslında belli bir amaca matuf bir söylem tarzı olarak görülebilir, değerlendirilebilir.

Avrupa'daki ırkçılık ve İslamofobi, Müslümanları ötekileştirmekte, yaşadıkları toplumdan soyutlanmalarına ve yoğun bir korku psikolojisi yaşamalarına neden olmakta ve tüm bunların sonucu olarak bir kısmının da marjinalleşmesine ve radikalleşmesine neden olmaktadır. Mağdurların

toplumsal ve ekonomik hayatı da bu sorundan olumsuz etkilenmektedir. Yabancılar ve Müslümanlar eğitim hayatından ekonomik ve sosyal hayata katılmaya kadar birçok alanda bu sorundan kaynaklanan mağduriyetler yaşamaktadır. Avrupa'nın birçok ülkesinde ve özellikle de en çok Türk barındıran Almanya'da aradan geçen yaklaşık altmış yıllık süreye rağmen, Türk vatandaşlarının ve diğer yabancıların topluma yaptıkları ekonomik ve kültürel katkılardan çok, dini ve kültürel farklılıkları bağlamında değerlendirilmeleri ve öteki olarak görülmeleri köklü ırkçılık ve İslam karşıtlığının bir tezahürüdür, sonucudur.

Alt Komisyonumuz, gerek yaptığı teorik çalışmalarla gerekse yerinde incelemelerle çok kapsamlı çalışmalar gerçekleştirmiş ve alt komisyon raporunda da belirtildiği üzere sorunun çözümüne ilişkin çok yönlü çözüm önerileri geliştirmiştir. Raporumuzda çözüm önerilerine ilişkin sayfalarca değerlendirmeler yapılmıştır, ben burada bu ayrıntıya çok girmek istemiyorum; daha fazla açıklamalarımızı inşallah üst komisyondaki değerlendirmemizde yapacağız. Ancak birkaç örnek kabilinden özellikle ziyaret ettiğimiz ülkelerde karşılaştığımız bazı durumları burada hiç olmazsa şimdilik paylaşmak isterim. Mesela, Fransa'ya gittiğimizde Fransa'da kanunun adı “İslami Bölücülük Kanunu” olarak adlandırılıyor, sonra da kanunun adı gelen tepkiler üzerine “Cumhuriyet İlkelerine Saygıyı Güçlendirme Kanunu” olarak değiştiriliyor. Bu teklifin Meclise sunulan hâlindeki başlığı “İslami Bölücülükle Mücadele Kanunu” iken gelen tepkiler üzerine kanunun başlığı “Cumhuriyet İlkelerine Saygıyı Güçlendirme Kanunu” olarak değiştiriliyor. Kanun tasarısı Mecliste görüşülüyor, Resmî Gazete’de yayınlanıyor ve yürürlüğe giriyor. Kanun dernekleşme özgürlüğünün geniş olarak yorumlandığı ve uygulandığı Fransa’da sivil toplum kuruluşlarının ve ibadet yerlerinin devlet tarafından kontrol ve denetimine yasal zemin teşkil ediyor. Mesela, Fransa Devlet Başkanı Emmanuel Macron’un kanuna dair yaptığı ilk açıklamasında niyetlerinin ilerici, aydınlanmacı, liberal bir İslam oluşturmak olduğunu belirtmiş olması kanunla esasen çokça dile getirdikleri Fransa İslamı oluşturma hedefini ortaya koymuş oluyor.

Mesela, Almanya’da yapılan bir araştırmamızda Almanya toplumunun yüzde 54’ü tarafından İslam’ın tehdit unsuru olarak algılandığı, buna karşılık; Budizm, Hinduizm ve benzerlerinin zenginlik olarak görüldüğünü tespit ediyoruz.

Mesela, Almanya’da hepimiz “PEGIDA” olarak biliriz ama genel olarak PEGIDA’nın açılımından habersizizdir. Değerli arkadaşlar, PEGIDA’nın açılımı, Batının İslamlaşmasına Karşı Vatansever Avrupalılar. Kavramın ve tanımlamanın kendi içerisinde burada aslında tek başına İslam’ın bir kriminal durummuş gibi ifade edilmesi bile işin ne kadar tehlikeli boyutlara geçtiğini bize gösteriyor.

Tabii, burada ifade ettiğim birçok örnek var. Mesela Hollanda’da... Değerli arkadaşlar, Hollanda’da “NOS” isimli bir televizyon kanalı bir anket çalışması yapıyor. Bu anket çalışmasında “Hollanda’yı Bekleyen Tehlikeler” konulu bir anket çalışması ve anket çalışmasının başlıkları arasında “İslam’ın Hollanda’yı Bekleyen Bir Tehlike” başlığı ile ankete katılıyor.

İngiltere’de özellikle 11 Eylül saldırılarından sonra “Prevent” dediğimiz bir sistemle aslında kamuda çalışan bütün memurlara, kendilerinden hizmet almak üzere gelen herhangi bir yabancıyı sadece şahsi, kişisel ve subjektif değerlendirmelerini nazara alarak “takip edilmesi gereken ve potansiyel terörist imajı taşıyan” şeklinde nitelendirmesi hakkı veriyor. Yani hastaneye giden bir hasta örneğin; giyiminden, konuşmasından, belki de birtakım ritüellerinden, geleneksel ritüellerinden ve ibadet ritüellerinden dolayı o konuya ilişkin bilgisi, değerlendirmesi olmayan bir devlet memuru tarafından kolaylıkla damgalanıp bildirilmesi üzerine kişinin takibe alınması ve kriminalize edilmesi durumuyla karşı karşıya kalıyoruz. İngiltere’dekini de örnek bakımından söylenmesi gereken...

Mesela, özellikle eğitim hayatında yaşanan çok büyük zorluklar karşımıza çıkıyor. Hollanda’da yaşanan ilginç bir örnek var elimizde. Alt başlıklarının tamamı aynı olmasına rağmen Muhammed ismiyle bir şirkete bir başvuru yapıldığında başvurusu reddediliyor ama bir başka isim kullanıldığında,

örneğin John veya Frederic gibi bir isim kullanıldığında diğer bütün alt başlıklar hiçbir şekilde değiştirilmeksizin o şirkete yapılan müracaat neticesinde kendisi kabul edilebiliyor. Yani İslamofobi Avrupa'daki Müslümanları tamamen büyük bir kaskacın altına almış durumda ve ivedilikle Avrupa Birliğinin bunun öncelikle farkında ve idrakinde bulunması gerekiyor ve bu yönde bir çalışma gerçekleştirmesi gerekiyor. Maalesef, böyle birtakım itham, saldırı, nefret söylemleriyle karşı karşıya kalan Müslümanlar da başvurduklarında olumlu bir netice alamayacakları ya da bir nihayete kavuşturamayacakları düşüncesiyle yasal yollara müracaat etmekten vazgeçiyorlar veya da yaptıkları bu başvuru neticesinde başlarına ne geleceği korkusuyla, endişesiyle başvurmaktan dahi imtina edebiliyorlar. Ayrıca, yapılan değerlendirmelerde İslamofobinin ayrı bir suç tipi olarak değerlendirilmemiş olması aslında yaptırım gücünü ortadan kaldırıyor, adı bir suç olarak nitelendirildiği için de kayıtlarda "İslamofobi" başlığı altında değerlendirilmemesi nedeniyle birçok bu tip saldırılar, eylemler, nefret söylemleri kayda girmeksizin gerçekleşmiş oluyor.

Değerli arkadaşlar, dediğim gibi, bu konuda yaklaşık 168 sayfalık bir raporumuz var, bu rapor son derece titiz çalışmayla gerçekleştirildi. Süreci içerisinde Alt Komisyon üyelerimizin büyük bir gayreti oldu, kendilerine bu vesileyle çok çok teşekkür ediyorum. Hakikaten bu konuda bir birlik içerisinde, hepimizin ortak kaygısı ve kanaati olarak bu çalışmaları gerçekleştirdiğimizi büyük bir memnuniyetle ifade edebilirim. İnşallah raporumuzun yayınlanmasında da aynı tercih ve düşüncelerin etkili olacağını biliyorum.

Şimdilik bunları söylemiş olmakla yetinmek istiyorum ve arkadaşlarıma söz vermek istiyorum. Evet, söz almak isteyen arkadaşlarım buyursunlar.

Mahmut Bey, buyurun

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Değerli Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlar, değerli basın mensupları; hepinizi saygıyla, hürmetle selamlıyorum.

Öncelikle, depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılara acil şifalar diliyorum; ülkemizin, ulusumuzun, milletimizin başı sağ olsun.

Raporla ilgili gerek milletvekili arkadaşlarımızın gerek yasama organı uzmanı arkadaşlarımızın hepsinin emeğine sağlık; rapor iyi bir rapor ama ilave edilmesi gereken birkaç husus var, onları söylemek isterim; hemen Başkanın kaldığı yerden ben devam edeyim: "Muhammed" ismi, evet... Yurt dışında vatandaşlarımız gerçekten işe girmekte sıkıntı çektikleri için Türkiye'de isim değişikliği davaları çok açılmakta. Hatta bu nüfus müdürlüğüne eğer bildirilebilirse bunu daha somut örneklerle de yakalayabileceğiz Değerli Başkanım. Çünkü bazı yargıç arkadaşlarla bire bir sohbetlerimizde bu tür konuların gündeme geldiğini yakinen bilen bir arkadaşınızım. Yani bu böyle şey olsun diye değil, somut örnekler var, nüfus müdürlüğünden bence arkadaşlarımız -eğer bu arada genel rapora geçerken- o verileri de alırlarsa sevinirim ben.

İkinci bir konu, değerli arkadaşlar, tekrara düşmeme adına yazılı olarak söyleyeceğimiz şu: İslamofobinin Müslümanlara ve İslam dinine karşı temelsiz korku, güvensizlik ve nefretten kaynaklanan yeni bir ırkçılık ve yabancılık düşmanlığı biçimi olduğu konusunda hepimiz hemfikiriz grup olarak yani Komisyon olarak, bu konuda bir sorun yok. "İslamofobi" denildiğinde artık temelsiz bir korkudan ziyade, İslam ve Müslümanlara karşı duyulan ön yargı, nefret, düşmanlık ve korkuya dayalı düşüncelerin yanında İslam ve Müslümanlara yönelik aşağılayıcı, ötekileştirici söylem ve eylemlerin tamamının anlaşılması gerektiği fikrine de katılmaktayız. İslamofobinin aslında günümüze geldiği nokta itibarıyla artık soyut bir korkudan somut tehdit, şiddet ve benzeri eylemlere evrilmiş ve ulaştığı boyut itibarıyla İslam ve Müslüman karşıtlığına ve düşmanlığına dönüştüğü yaklaşımı da gerçekçi bir yaklaşımdır. Raporda da vurgulandığı gibi, İslamofobi artık temelsiz İslam korkusunu değil, İslam karşıtlığını ve düşmanlığını ifade etmektedir. Batı'da, Avrupa ülkelerinde artan İslam

karşıtlığı, İslam düşmanlığı bizleri endişelendirmektedir. Avrupa Kıtası'nda camilere, Müslümanların ibadethanelerine, İslam inancını benimseyen bireylere, tesettürlü bayanlara yönelik saldırılar yabana atılmayacak, görmezden gelinmeyecek, üzerinde durulması gereken ciddi bir tehdit, sorunla karşı karşıya olduğumuzu göstermektedir. Avrupa merkezli bu sorun sadece Müslümanların sorunu olarak algılanmamalıdır. İslamofobi, Müslümanların yanı sıra Hristiyanların ve diğer toplumsal grupların da sorunudur. Bu sebeple ortak sorun olan İslam karşıtlığı meselesinde hangi dinî inanca, hangi ideolojik düşünceye sahip olursa olsun tüm duyarlı kesimlerin iş birliği hâlinde hareket etmesi gerekmektedir. İslamofobinin ırkçılık ve yabancı düşmanlığının esasında Avrupa için tehdit oluşturduğunun farkına varmalıdır.

Her fırsatta hoşgörü ve insan haklarından bahseden Avrupa'daki siyasetçilerin diğer yanda ırkçılığı, İslamofobiyi oy kapısı, rant kapısı olarak görmesi utanç verici bir durumdur Avrupa'daki merkez siyasetin marjinalliği ve ırkçılığı benimseyen, kutuplaştırma stratejisini oluşturan kişilerin ve grupların peşine takılması yıkıcı sonuçları olan vahim bir hatadır. İslamofobik söylem ve eylemlerin meşru görülmesine yol açan oy merkezli anlayıştan hızlıca uzaklaşılmalıdır. İster Avrupa'da olsun ister Türkiye'de olsun ister başka coğrafyada olsun, siyasi kimlikli kişilerin toplumun farklı kesimlerini ötekileştirmekten, dışlamaktan, hedef göstermekten, toplumun bileşenlerini kutuplaştırmaktan uzak durması; birleştirici, kucaklayıcı, hoşgörü barındıran politikalar üretmesi gerekmektedir.

İslamofobinin bu denli yayılmasında İslam'ı istismar eden yapıların Kur'an-ı Kerim ve sünnet çizgisinin dışına çıkarak kendi sapkın görüşlerine göre yeni bir din icat etmeye çalışanların da rolünün olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Terörün dini, mezhebi, ırkı olmaz. İslam adına ortaya çıkarak Orta Doğu'da, Batı ülkelerinde terör saldırılarına, şiddet eylemlerine giren terör örgütlerinin İslam'la hiçbir ilgisi bulunmamaktadır.

Terör ve şiddet eylemleri İslam'ın ruhuna aykırıdır. Avrupalıların, diğer dinlere mensup kişilerin de unutmaması gereken hakikat şudur ki İslam barış dinidir. İslam'ın özünde sevgi, hoşgörü ve kardeşlik vardır. İslamofobinin bu denli yayılmasında İslam'ı istismar eden yapıların, Kur'an-ı Kerim ve sünnet çizgisinin dışına çıkarak kendi sapkın görüşlerine göre yeni bir din icat etmeye çalışanların da rolünün olduğu yadsınamaz bir gerçektir.

İslam dünyasını oluşturan toplulukların Batı'yı öteki olarak görmesi son derece sorunlu bir bakış açısidir. İslam'ı en doğru şekilde anlatarak İslamofobinin önüne geçmek mümkündür. İslamofobiyle mücadelede Türkiye'ye de önemli görevler düşmektedir.

Cumhuriyet Halk Partisinin Genel Başkanı Sayın Kemal Kılıçdaroğlu'nun duruşu İslamofobiyle mücadele konusunda yol gösterici niteliktedir. Genel Başkanımız Kemal Kılıçdaroğlu her fırsatta İslam dininin barış, kardeşlik ve adalet dini olduğunu işaret etmektedir.

Ağustos 2021 tarihinde Nevşehir'in Hacıbektaş ilçesinde düzenlenen 58'inci Ulusal, 32'nci Uluslararası Hacı Bektaş Veli Anma Törenleri ve kültür sanat etkinliklerine katılarak burada bir konuşma yapan Genel Başkanımız Sayın Kemal Kılıçdaroğlu Müslüman ülkelerin yaşadığı sorunların nedeninin İslam olmadığının altını çizerken Batı'da İslamofobi kavramı üzerinde eleştiriler yönelterek şunları kaydetmiştir: "Sorunlarımızın nedeni güzel dinimiz değildir. Ancak bu güzel dinimiz bazı çevrelerce ve kendi çıkarları doğrultusunda yorumlanınca sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bu sorunları çözmek zorundayız. Bunun için de Müslüman ülkelerin içinde bulundukları gerçeklikle soğukkanlı bir şekilde yüzleşmeleri gerekmektedir. Bu bağlamda, adaleti, paylaşmayı, kimseyi ötekileştirmemeyi yeniden öğrenmeliyiz. Batı'nın İslam dünyasında yaşanan şiddeti İslamofobi olarak tanımlamasını doğru bulmuyoruz. Bu tanımlama İslam'ın ve dolayısıyla İslam dünyasının suçlu ya da suçun kaynağı olarak algılanmasına yol açmaktadır. İslam dünyasında yaşanan şiddeti inanç ya da din üzerinde değil,

insan hakları üzerinden eleştirmek gerekir. Böyle davrandığınızda bir yandan inanca saygı gösterirken öte yandan da hangi inanca sahip olursanız olun, insan haklarının ihlaline karşı bir evrensel duruşu da sergilemiş oluruz.”

Değerli Başkanım, değerli milletvekilleri; Avrupa başta olmak üzere küresel çapta İslamofobi tanımının yasal çerçeveye oturtulmaması -biraz önce Değerli Başkanımız da aynı şeyden bahsetti- İslamofobinin ayrı bir suç tipi olarak düzenlenmemesi büyük bir eksiklik. İslam karşıtlığı üzerinden taraftar toplamayı hedefleyen gruplar bu yasal boşluktan yararlanmaktadır. İslamofobi tanımının yasal çerçevesinin çizilmemesi hatalı yargı kararlarını da karşımıza çıkarmaktadır yani bu açıdan bu tanımlamanın olması gerekir. Bu, farklı yargı kararları da çıkmaması açısından önemlidir.

Avrupa’da İslam karşıtlığının, Müslüman bireylere yönelik tahammülsüzlüğün kurumsallaşmasının hukuki bir boyuta doğru evrilmesinin önüne geçilmelidir. Bu çerçevede, Avrupa Adalet Divanının, Avrupa Birliğinin, şirketlerin belirli koşullar altında çalışanlarının başörtüsü takmasını yasaklayabileceğine hükmetmesi din ve vicdan özgürlüğüne aykırıdır. Oysa Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin “Düşünce, Vicdan ve Din Özgürlüğü” başlıklı 9’uncu maddesi herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olduğunu, bu hakkın din ve inanç değiştirme özgürlüğü ile tek başına veya topluca kamuya açık ve kapalı ibadet öğretim uygulama ve ayin yapma suretiyle dinini veya inancını açıklama özgürlüğünü de içerdiğini vurgulamaktadır. Aynı sözleşmenin “Ayrımcılık Yasağı” başlıklı 14’üncü maddesinde ise “Bu Sözleşme’de tanınan hak ve özgürlüklerden yararlanma, cinsiyet, ırk, din, renk, siyasal veya diğer kanaatler, ulusal ve toplumsal köken, ulusal bir azınlığa aidiyet, servet, doğum başta olmak üzere herhangi başka bir duruma dayalı hiçbir ayrımcılık gözetilmeksizin sağlanmalıdır.” hükmü yer almaktadır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Ek 12 Numaralı Protokol’ünde ayrımcılık yasağı düzenlemektedir. Protokol’ün 1’inci maddesi kanunla öngörülen haklardan yararlanma konusunda hiç kimseye cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya diğer görüşler, ulusal veya sosyal köken, mülk, doğum veya başka bir temelde ayrımcılık yapılmayacağını, hiç kimsenin yukarıda belirtilen temeller bağlamında kamu makamları tarafından ayrımcılığa maruz bırakılmayacağını hükme bağlamıştır. Bu arada Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin Ek 12 Numaralı Protokolü 4 Kasım 2000 tarihinde Roma’da imzaya açılmış ve 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmiş ancak Türkiye bu protokolü 18 Nisan 2001 tarihinde imzalamış fakat henüz onaylamamıştır. Yani, Değerli Başkanım, biz hem ayrımcılığa karşıyız... Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ndeki bu ayrımcılıkla ilgili 12’nci Protokol’ü Türkiye devleti onaylamamış, imzalamış ama onaylamamış. Bence ayrımcılık açısından, bununla sonuna kadar mücadele etme açısından da onaylamamızda fayda var diye düşünüyorum. Yani, imzaladığımıza göre bunu da onaylamak lazım diye düşünüyorum ama tabii takdir, karar yine iktidarların. Konuşulacak konular varsa konuşulabilir; nedir, faydası ne, zararı ne, sanki onu da ayrıyeten konuşmaya açmak lazım diye düşünüyorum.

Bitiriyorum, sabrınız için de teşekkür ediyorum.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi bütün insanların hür, haysiyet ve hakları bakımında eşit doğduğunun altını çizmekte, herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olduğuna vurgu yapmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın 10’uncu maddesine baktığımız zaman “Herkes dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.” hükmünü görmekteyiz. Anayasa’mızın 24’üncü maddesi ise “Din ve Vicdan Hürriyeti” başlığını taşımakta “Herkes vicdan, din, inanç ve kanaat hürriyetlerine sahiptir.” ifadesini içermektedir.

Ben raporda emeği geçen herkese tekrar teşekkür ediyorum. Değerli Başkanım, raporun 85’inci sayfasında bir cümle eksikliği veya cümle düşüklüğü mü; nasıl kabul ederseniz edin bilmiyorum ama şimdi, orada takdir edersiniz biz...

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Neresi Mahmut Bey?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – 85’inci sayfada 5’inci paragraf.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, anladım ben.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Camileri kapsayıcı... Orada yukarıda ne demişiz: “ Laiklik din ve vicdan hürriyetinin teminatıdır.” doğru.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU –Tamam.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Burada takdir edersiniz, bu Paris’te Cezayirlilerin Büyük Camisi vardı.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Evet, evet.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Fransa maalesef orada Cezayirlilerin Büyük Camisi’ni ibadethane kapsamına alıyor, bizim Diyanetin camilerine bir şey kapsamına almıyordu, siyasi şey olarak görüyorlardı orada. Orada demiştim ki: “Bu yanlış, camilerimizin de eşitlik anlamında, din ve vicdan özgürlüğü kapsamında ve ibadethane kapsamına alınması gerekir.” Çünkü sen kalkıyorsun Cezayirlilerin camilerini ibadethane görüyorsun ama Türkiye’den camileri orada ibadethane görmüyorsun. Yani bu olacak şey değil, bunu kapsaması lazım.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Ayrı bir başlık mı yoksa 2’nci başlığın içine mi? Redaksiyon yetkisi mi kullanalım?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bunu bu şekilde düzeltmekte yarar var. Bir az önceki arkadaşla konuştum, zaten hepimiz orada bu konuyu...

EROL KAVUNCU (Çorum) – 2’sini de çıkarıp son söylediğini koyalım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, çıkarma değil yani.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yok, şimdi arkadaşlar şöyle; şimdi raporu yazdık biliyorsunuz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – E, tabii tabii, yani.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Burada redaksiyon yetkisi kullanılabilir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Redaksiyon yetkisini yani arkadaş konuyu...

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Redaksiyon yetkisini kullanabiliriz yoksa rapora olmayan bir şeyi ilave edemeyiz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yo, yo, yeni, olmayan bir şeyi ilave edemeyiz tabii. Yani ben onu söylemiyorum redaksiyon yetkisini... Yani orada biz “Kardeşim, sen kalkıyorsun Cezayirlilerin camilerine burada ibadethane gözüyle bakıyorsun, benim buradaki camilerime niye ibadethane gözüyle bakmıyorsun?” dedik. Yani o eşitliği o ibadethaneyi... Bunu kapsayıcı olarak demiştik biz.

EROL KAVUNCU (Çorum) – Burada düzeltme yapıyoruz aslında.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Bakayım Erol ağabey, anlamaya çalışıyorum.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bilmiyorum yani onu öyle...

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani şimdi şöyle... Sizin meramınız burada ne, mesela ne diyorsunuz?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, meramım...

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Yani şöyle “Camileri kapsayıcı nitelikte olmalıdır.” derken hani camilerin...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Orada nasıl Cezayirlilerin camilerini Fransa ibadet özgürlüğü kapsamına alıyorsa...

EROL KAVUNCU (Çorum) – Onları de ibadethane, siyasi bir şey değil.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – O da ibadethane.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Çok iyi anlıyorum, Mahmut Bey’in buradaki muradı, camilerin kapsayıcı olması muradı değil, yani camiler...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – İbadethanemizdir bizim ağabey.

YASAMA UZMANI TANER GEÇMEZ – Camilere bakış açısının kapsayıcı olması gerekmektedir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Tabii.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, camilere bakış açısının kapsayıcı olması.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Evet, anladın mı yani?

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, redaksiyon yetkisini bu şekilde kullanın.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Camiler arasında ayrımcılık yapıyorlardı çünkü.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Şöyle, anlaşıldı konu...

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yaşadık hepimiz orada ağabey.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, camilere... Ama burada işte Fransa’ya bunu söylüyorsun sen tabii.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Fransa’dakine söylüyoruz tabii ki ağabey. Tabii, biz bu konuyu orada konuştuk. Dikkat ederseniz siz söz alıyorsunuz, sonra ben söz alıyorum.

YASAMA UZMANI TANER GEÇMEZ – “Fransa’daki tüm camiler açısından kapsayıcı bir bakış açısıyla yaklaşılmalı ve siyasiler camiler arasında veya camileri kullanan etnik kökenlere göre bu ayrım yapılmamalı.” şeklinde yazabiliriz yani bu cümleyi düzeltebiliriz.

EROL KAVUNCU (Çorum) – Burada tam tersi anlaşılıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Nasıl ağabey?

EROL KAVUNCU (Çorum) – Yani buradaki ifade sizin söylediğinizin tam tersi anlaşılıyor.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yok ya.

EROL KAVUNCU (Çorum) – Düzeltmesi lazım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya, orada konuştuk zaten arkadaşlarla, konuyu biliyor.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, tamam orada bir sorun yoktu ya konuştuğumuzda.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ters bir şey yok orada.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, problem yok.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Yani yeni bir şey ilave etmiyoruz.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Tamam, tamam yani redakte ediyoruz.

Anlaşıldı değil mi?

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Bu konu.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Peki, başka söz almak isteyen...

Değerli arkadaşlar, oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Oy birliğiyle kabul edilmiştir.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Söylediklerimizi yazılı olarak ilave ediyoruz.

YASAMA UZMANI TANER GEÇMEZ – Ama bunu katkı olarak alabiliriz Başkanım.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Ya katkı zaten o.

ALT KOMİSYON BAŞKANI HAKAN ÇAVUŞOĞLU – Toplantımız sona ermiştir.

Kapanma Saati:11.14

